

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію **Ван Сяочень**
«Методика формування гуманістичної художньо-світоглядної позиції
майбутніх учителів музики у процесі музичного навчання»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Системні протиріччя, породжуючи численні кризові ситуації в суспільстві, актуалізують встановлення нового світового порядку. В документах Генеральної Асамблеї ООН неодноразово наголошується, що в сучасному світі найбільшої уваги потребує утвердження в свідомості людини норм моралі та принципів, що визначають ставлення людей один до одного, до суспільства, до людства в цілому. Основою цього має стати система загальнолюдських цінностей. З огляду на це набуває ваги визначеність соціальної та професійної позиції фахівців педагогічної сфери, сутнісними характеристиками яких стануть стійкі професійно-педагогічні погляди та переконання, суголосні гуманістичним ідеалам сучасного суспільства.

В умовах плюралізму поглядів на різні явища культурно-суспільного буття ускладнюється завдання викладачів мистецьких дисциплін. Саме мистецька освіта забезпечує особливий зв'язок між суспільними та особистісними цінностями, що детермінують світоглядні орієнтири людини. Проте, як підкреслює Ван Сяочень, «проблема гуманізації фахової підготовки майбутніх учителів музики в умовах суперечливого соціуму належить до найскладніших теоретичних питань педагогіки, оскільки вимагає нового педагогічного мислення, насичення гуманістичним змістом не лише освітнього процесу вищого закладу освіти, а й всього художньо-педагогічного простору».

Музично-педагогічна освіта накопичила значний досвід формування й розвитку художніх інтересів, мистецьких смаків, естетичних ідеалів та емоційно-творчого досвіду, що складають підґрунтя для становлення світоглядної позиції особистості. Поряд з цим, освітня практики засвідчує

існування певних суперечностей, що виникають між суспільними запитами щодо професійних якостей майбутнього вчителя музики, загальними тенденціями гуманізації сучасної музичної освіти та відсутністю належного виховного впливу на формування у майбутніх учителів музики гуманістичної художньо-світоглядної позиції.

Розуміння гуманістичної художньо-світоглядної позиції майбутніх учителів музики як невід'ємної складової нового педагогічного мислення, потреба здійснювати фахову діяльність на демократичних і гуманістичних засадах, необхідність розв'язання низки існуючих суперечностей в теорії та практиці музично-педагогічної освіти визначили актуальність та своєчасність дисертаційного дослідження Ван Сяочень.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Детальне ознайомлення з текстом дисертаційної роботи Ван Сяочень дає підстави відзначити теоретико-методологічну обґрунтованість вихідних позицій дослідження, фундаментальність багатовимірного осмислення феномена художнього світогляду, вивчення провідних положень гуманістичної психології, глибоке знання новітніх педагогічних ідей відносно підготовки майбутніх учителів в педагогічних ВНЗ, зокрема «педагогіки співробітництва». Дисертаційна робота вирізняється логікою викладу матеріалу, послідовністю вирішення поставлених завдань. Зазначимо добру структурованість, якісне оформлення наукового апарату роботи, доцільність використаної в роботі системи дослідницьких методів.

Головним надбанням дисертаційної роботи стала **наукова новизна отриманих результатів**. Виділимо цінність *вперше* визначеного поняття «гуманістична художньо-світоглядна позиція майбутніх учителів музики» крізь призму фахової підготовки студентів, а також розроблену автором методику формування гуманістичної художньо-світоглядної позиції студентів. Важливим є *уточнення* структурних компонентів і особливостей формування гуманістичної художньо-світоглядної позиції майбутнього вчителя у процесі музичного навчання. Дисертація містить низку вагомих

наукових результатів, зокрема: *конкретизовано* зміст, критерії та рівневі характеристики сформованості гуманістичної художньо-світоглядної позиції майбутніх учителів музики; *визначено* організаційно-педагогічні умови ефективності процесу формування гуманістичної художньо-світоглядної позиції студентів; *виявлено* синергійні чинники процесу формування гуманістичної художньо-світоглядної позиції студентів; *подальшого розвитку* набули зміст, форми, методи щодо оптимізації умов формування гуманістичної художньо-світоглядної позиції студентів.

Зміст та завершеність дисертаційного дослідження

Узагальнення різних дослідницьких позицій дозволило автору визначити методологічні орієнтири дослідження та здійснити аналіз базових понять дисертації. Зокрема, розглянуто *гуманістичний художній світогляд*, який трактується автором як складна субстанція, що включає в себе як теоретичні, так і духовно-практичні складові, репрезентує художню картину світу, створену уявою, художньою фантазією, асоціативною пам'яттю творців, читачів, слухачів, глядачів. Крізь призму сучасних наукових підходів розкривається сутність *гуманістичної художньо-світоглядної позиції* як результату духовного погляду на світ та мистецтво, що виявляється через систему знань, поглядів, уявлень, досвіду емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва та віддзеркаленого в ньому навколишнього світу. На сьогодні одним з пріоритетних напрямків оновлення професійної підготовки є акцентування соціальних аспектів становлення майбутнього спеціаліста. З огляду на це визначальним моментом є обґрунтування впливу *полікультурного освітнього середовища вищого закладу освіти*, що розглядається в дисертації як елемент соціокультурної реальності, багатофункціональна відкрита педагогічна система, спрямована на створення діалогічного простору життєдіяльності особистості майбутнього вчителя музики.

Чітко окреслена проблематика наукового дослідження, що ґрунтується на усвідомленні ролі гуманістичної художньо-світоглядної позиції в

процесах реалізації духовних потенцій особистості, дозволила дисертанту детально висвітлити специфіку та структуру гуманістичної художньо-світоглядної позиції майбутніх учителів музики, що містить гностичний, емоційно-ціннісний та конативно-діяльнісний компоненти. Науково-практичний інтерес представляють організаційно-педагогічні умови, які передбачають включення в цикл фахових дисциплін знань про сутність та історичні форми прояву гуманізму, використання діалогових форм навчання, цілеспрямовану організацію полікультурного освітнього середовища ВЗО, встановлення соціально-педагогічного партнерства з різними інституціями.

Регулюючи змістовне наповнення та взаємодію структурних компонентів досліджуваного феномену, визначені дисертантом педагогічні засоби припускають різноманітне використання навчально-виконавського матеріалу, різні шляхи його опрацювання, відповідають логіці педагогічного процесу, сприяючи оптимізації формування гуманістичної художньо-світоглядної позиції. До найцікавіших віднесемо методи позиційної діяльності, імітаційного моделювання, культурологічної драматизації.

Важливим здобутком дисертаційної роботи, на наш погляд, є розробка авторської методики формування гуманістичної художньо-світоглядної позиції майбутніх учителів музики у процесі музичного навчання, що охоплює три етапи експериментальної роботи (пізнавально-мотиваційний, ціннісно-орієнтаційний, діяльнісно-творчий) і спрямована на формування дивергентного мислення студентів, здатності до саморозвитку та самоаналізу, уміння займати рефлексивну позицію, прогнозувати наслідки своїх дій, осмислювати цінності своєї діяльності.

Значущість дослідження для науки і практики та шляхи його використання

Результати дисертаційного дослідження характеризуються теоретичною та практичною значущістю. Його матеріали і висновки можуть бути використані для подальшого теоретичного й емпіричного дослідження формування гуманістичної художньо-світоглядної позиції майбутнього

вчителя музики у процесі музичного навчання в освітньому процесі педагогічних університетів. Пропоновані критерії, показники та рівневі характеристики сформованості гуманістичної художньо-світоглядної позиції будуть доцільними для оцінювання музичних компетентностей студентів у різних видах музичної діяльності. Методичні положення і рекомендації дослідження дозволяють на практиці здійснити процес формування гуманістичної художньо-світоглядної позиції майбутніх учителів музики.

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях

Основні теоретичні положення дисертаційного дослідження, результати та висновки висвітлені у 7 одноосібних науково-методичних публікаціях автора, 5 з яких – у фахових виданнях з педагогіки, 1 – у міжнародному науковому виданні, 1 – у матеріалах науково-практичних конференцій.

Оцінка змісту й оформлення дисертації та автореферату

За структурою та змістом дисертація і автореферат відповідають діючим нормативним документам. У тексті автореферату відображено основні положення, результати і висновки здійсненого Ван Сяочень дисертаційного дослідження.

Дискусійні питання та зауваження

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Ван Сяочень у цілому, разом з тим варто вказати на проблемні місця у даному дослідженні та сформулювати деякі побажання.

1. Водночас зі схваленням широкого спектру проведеного автором теоретичного аналізу проблеми формування гуманістичної художньо-світоглядної позиції майбутніх учителів музики у процесі музичного навчання треба визнати, що підрозділ 1.1. «Становлення гуманістичного художнього світогляду майбутніх учителів музики як соціокультурна проблема», на наш погляд, недостатньо розкриває особливості китайської філософської думки з висвітлення цієї проблеми.

2. На нашу думку, автору варто було б збагатити методологічну базу дисертаційного дослідження зверненням до екзистенційно-рефлексивної стратегії (за А.Зайцевою) фахової підготовки майбутніх учителів музики. Екзистенційно-рефлексивна стратегія освітнього процесу передбачає педагогічну установку на ціннісний аспект творчої взаємодії викладача і студента, духовне сходження на основі розширення і поглиблення емоційно-психологічного контакту між його суб'єктами, поваги до «самості» та екзистенції «Іншого».

За нашим глибоким переконанням, високий рівень сформованості гуманістичної художньо-світоглядної позиції студентів свідчатиме про перехід у на більш високий рівень фахової самосвідомості. Володіння особистісними культуротворчими якостями сприятиме переосмисленню майбутніми вчителями особистісних внутрішніх і зовнішніх сенсів художньо-педагогічної діяльності, що виявлятиме себе у створенні саме «тут і тепер» цінностей, здатних генерувати нову культурну реальність у полікультурному освітньому середовищі, де акт пізнання збігається з актом особистісного перетворення. Отже, лише через актуалізацію процесів формування гуманістичної художньо-світоглядної позиції майбутніх учителів музики цінності фахової діяльності набудуть вагомості й значущості для особистості майбутнього вчителя.

3. У запропонованій автором структурі гуманістичної художньо-світоглядної позиції майбутніх учителів музики (2.1) змістова наповненість конативно-діяльнісного компонента, на нашу думку, не повною мірою відповідає сутності цієї складової.

4. Розглядаючи методику формування гуманістичної художньо-світоглядної позиції майбутніх учителів музики у процесі музичного навчання, доцільно було б зупинитися на особливостях цього процесу на етапах підготовки бакалавра та магістра.

Однак наведені зауваження не впливають на загальне позитивне враження про виконане Ван Сяочень дисертаційне дослідження.

Загальний висновок

Дисертаційне дослідження Ван Сяочень охоплює цілісний процес самостійної комплексної науково-дослідної роботи, який включає всі її стадії: від ідеї, розробки концептуальних основ до широкого впровадження результатів дослідження у практику роботи вищих педагогічних закладів освіти. Висновки й положення, сформульовані в кандидатській дисертації, складають вагомий внесок у теорію та практику вищої школи. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертаційної роботи і дає адекватне уявлення про загальну характеристику та структуру роботи, послідовність виконання дослідницьких завдань, отримані дисертантом висновки, а також надає перелік наукових публікацій за темою даного дисертаційного дослідження.

Аналіз дисертаційної роботи, автореферату та опублікованих наукових праць дає підстави для висновку, що дисертація Ван Сяочень «Методика формування гуманістичної художньо-світоглядної позиції майбутніх учителів музики у процесі музичного навчання» цілком відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України та пп. 9, 11, 12 діючого «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р., що дає підстави для присудження Ван Сяочень наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання.

Офіційний опонент,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри інструментально-виконавської підготовки
Ніжинського державного
університету імені Миколи Гоголя

О. М. Щербініна

Підпис доц. Щербініної О. М. засвідчую
Зав. канцелярією _____

Павлюк К. М.

